

Prva velika sportska priredba u Zagrebu

Piše **Mirko Poldružač**

Zagreb je i u prošlosti bio organizator velikih športskih priredbi. Od održavanja I. hrvatskoga svesokolskog sleta prošlo je 100 stotinu godina. Drugog i 3. rujna 1906. godine u Zagrebu se okupilo 4000 članova tjelovježbenih sokolskih organizacija. Natjecanja i popratne kulturne i zabavne priredbe privukle su u grad 10.000 gostiju. Slet je održan bez ikakve materijalne državne potpore, a na njegovoj su organizaciji radili brojni članovi Hrvatskog sokola. Kako je Zagreb uspio prihvatiti toliko športaša i posjetitelja u vrijeme kada je imao 90.000 stanovnika?

Odluka o organiziranju sleta

Predstavnici zagrebačkog Hrvatskog sokola sudjelovali su od svojeg osnivanja 1874. godine na svim sokolskim sletovima koje su priredile strane sokolske organizacije. Početkom 20. stoljeća sazreli su u uvjeti da se priredi svesokolski slet i na tlu Hrvatske i tako uzvratiti gostoprimstvo. Na sjednici Saveza hrvatskih sokolskih društava, 8. prosinca 1904. godine, starješina saveza Stjepan Miletić predložio je da se slet održi 1906. godine. Nakon prihvaćanja prijedloga poslana su peticije brojnim organizacijama i imućnim pojedincima radi namicanja potrebnog novca. Na sjednici 25. ožujka 1905. iskazuju se prvi doprinosi i odlučuje o izradi detaljnog programa sleta i izboru pododбора. Na čelu Centralnog odbora za priredjenje I. hrvatskog svesokolskog sleta izabran je predani sokolski djelatnik Lazar Car. Osnovani su i financijski, tehnički, građevni, jašilački, stambeni, aprovizacijoni, svečanosno-zabavni, poodbor za doček, izletni, zdravstveni, izložbeni, novinarski i građanski pododbori. Sastavljen je i Veliki gospojinski odbor u kojem je 150 članica djelovalo u osam pododбора.

Sletišće u produžetku Jurišićeve ulice

Tadašnja vlada nije dala nikakvu financijsku pomoć za slet, ali je odobrila niz pogodnosti za njegovo što uspješnije održavanje. Odgođena je nastava u školama za održavanja sleta, a uprava Hrvatskog narodnog kazališta ustupila je dvoranu za jednu večer. Najprije se planiralo da se slet održi na Zapadnom perivoju, prostoru na kojem je kasnije izgrađena Sveučilišna biblioteka. Međutim, kada je vlada ponudila zemljište Gospodar-

U ZAGREBU SE OKUPILO 4000 ČLANOVA TJELOVJEŽBENIH SOKOLSKIH ORGANIZACIJA, A NATJECANJE I POPRATNA ZBIVANJA PRIVUKLA SU U GRAD 10.000 GOSTIJU. DOBICI SU POTPUNO POKRILI TROŠKOVE ORGANIZACIJE SLETA. USPJEH SLETA UVJERIO JE HRVATSKI SOKOL U VLASTITE SPOSOBNOSTI. NATJECANJA I JAVNE VJEŽBE POKAZALE SU DA VJEŽBAČI IZ HRVATSKE NI MALO NE ZAOSTAJU ZA ONDA IZVANREDNIM ČEŠKIM VJEŽBAČIMA

ske izložbe, u produžetku Jurišićeve i između Martićeve, Tomašićeve i Bauerove ulice, odlučeno je da se sletišće izgradi ondje. Nacrte za izgradnju tribina napravili su poznati sokolaši, Martin Pilar i Srećko Bošnjaković. Prve poteškoće javile su se kod početka izgradnje sletišća. Građevinski poduzetnik je tražio da mu se unaprijed isplati dogovoreni iznos, a kako Centralni odbor nije još skupio toliku svotu, Hrvatski je sokol morao preuzeti jamstvo. On se ujedno obvezao da će pokriti eventualni deficit sleta. U svibnju 1906. godine poslovi oko organizacije sleta silno su porasli pa je odlučeno da se osnuje Permanentna kancelarija u kojoj su radila dva profesionalca.

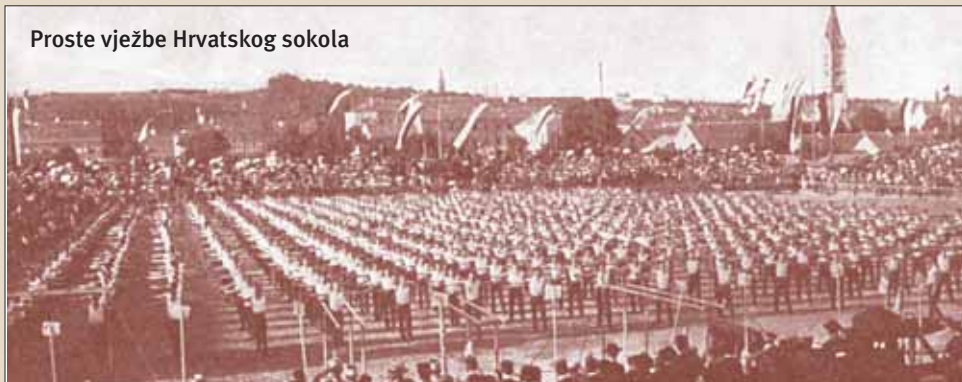
Svečani dočeci

U subotu 1. rujna 1906. u grad su vlakom počeli pristizati brojni sudionici sleta. Članovi Hrvatskog sokola okupili su se u Sokolani, danas zgradi na Trgu maršala Tita 6. Uz glazbu krenuli su na tadašnji Državni kolodvor da pozdrave goste. Odbor za doček, na čelu s poliglotom Franjom Bučarom, imao je pune ruke posla. Svaki doček predviđao je određeni ceremonijal, postrojenja, sviranje himne i pozdravne govore, pa je dolazak Poljaka u 9, umjesto u predviđenih 10 sati, izazvao pomutnju na kolodvoru. Na usputnim stanicama do Zagreba stanovnici su se okupljali i pozdravljali sokole. I tamo su se događali nespoirazumi. Tako je u Koprivnici vlak s Poljacima dočekan glazbom namijenjenom Česima, *Kde domov moj*, na što su Poljaci zaorili pjesmom - *Jeszcze Polska nie zginieła*. Nakon pozdravnih govora svaka je skupina sokolaša otišla do Sokolane, gdje su ih preuzeli oni koji su ih odveli na mjesto stanovanja. Zagrebačke obitelji ustupile su 200 stanova, većinu posve besplatno. Brojni su sokolaši ugostili poznanike s ranijih sletova. Prvi čovjek Zagreba Milan Amruš bio je domaćin gradonačelniku Praga. Većina sokolaša spavala je u učionicama pučkih i srednjih škola, a hranili su se u gostionicama. Abonente karte kojima su plaćali hranu gostioničari su kasnije unovčili u Permanentnoj kancelariji.

Mislilo se na sve

U 6 sati ujutro u nedjelju 2. rujna započela je proba natjecanja na lijepom i prostranom vježbalištu. Od 14.000 četvornih metara površine, 3000 metara pripadalo je samom vježbalištu, a sav ostali prostor zauzimale su četiri tribine. Iza sjeverne

Proste vježbe Hrvatskog sokola

tribine podignuta je glavna blagajna, dvije gostionice, slastičarnica, te prostorija za liječnike, vatrogasce i policiju. Tri prostrane montažne garderobe, svaka za 180 vježbača, podignute su na nedalekom izložbenom prostoru. Natjecalo se u vježbama na spravama i prostim vježbama u ekipnoj i pojedinačnoj konkurenciji, i to na preči, ručama, konju u šir, konju uzduž i skoku uvis. Natjecanja na spravama održavala su se ujutro, a javne vježbe poslije podne, prvog i drugog dana sleta. Nakon natjecanja prvoga dana krenula je ulicama grada povorka svih sudionika sleta. Mnoštvo je građana izašlo da vidi i pozdravi paradu vježbača. Na početku povorke kretalo se 40 konjanika Jašilačkog odjela zagrebačkog Hrvatskog sokola, a nakon toga hodali su barjaktari svih sokolskih društava. Iza njih je koračala glazba, pa stariješine Saveza hrvatskih sokolskih društava s predstavnicima ostalih sokolskih saveza. U povorci su redom prolazili Bugari, fanfare praškog Sokola, Česi, splitska glazba, Poljaci, Slovenci, Srbi, veteranska glazba i na kraju 2000 sokola iz 46 društava u Hrvatskoj. Impozantna kolona s više od 4000 sudionika kretala se Jurišićevom i Petrinjskom ulicom do Umjetničkog paviljona, gdje je postrojene sokole pozdravio Milan Amruš. Nakon toga se uputila na Jelačićev trg i zatim Ilicom i Frankopanskom do Sokolane.

Efektna javna vježba

Istoga dana poslije podne održana je na sletištu, pred 12.000 gledatelja, javna vježba. U 16 sati razlijegali su se prvi zvuci tzv. sletovke, koju je pratilo snažno stupanje vježbača predvođenih Dragutinom Šulceom, vođom Saveza hrvatskih sokolskih društava. Taj prvi zajednički nastup predstavnika svih sokolskih organizacija koji je prvi put upriličen na nekom sokolskom sletu, silio je gledalište na spontani pljesak. Nakon zauzimanja razmaka izveli su pet sastava prostih vježbi. Kraj nastupa bio je neobično efektan. Nakon stupanja svi su se vježbači naglo spustili u potpor ležeći, prekrivši pritom čitavo vježbalište. Potom su vježbali Slovenci pod vodstvom legendarnog Viktora Murnika. Korčulanski sokoli izveli su vitešku igru Moreška. Članovi plzenjske župe demonstrirali su do tada nevidenu vježbu. Dvanaest vježbača sinkronizirano je vježbalo na zasebnim ručama. Na kraju, kada je već počeo padati sumrak, nastupili su Poljaci, vježbajući kopljima.

Obilježje kulturnih sadržaja

U toku sleta u gradu je priređen niz izložbi, koncerata, akademija i plesova, tako da se čini da je kulturno-zabavnom programu posvećena veća pažnja nego tjelovježbeno-športskom. Centralni odbor izdao je u povodu sleta vodič s raznim uputama. Predviđeno je da svi sokoli trebaju biti kod kuće u 23 sata i da poslije toga vlada noćni mir. Međutim, toga se rijetko tko pridržavao upravo radi obilježja zabavnih sadržaja. U nedjelju 2. rujna u Hrvatskom je narodnom kazalištu priređena svečana akademija, a u 23 sata u Streljani u Tuškancu elitni ples kakav Zagreb još nije vidio. Krunu uspjeha u zabavnom pogledu predstavljala je Pučka svečanost koja je tijekom čitavog sleta bila otvorena u paviljonima Gospodarske izložbe u Martićevoj ulici u neposrednoj blizini sletišta. Ondje su šarmantne Zagrepčanke, odjevene u narodnu nošnju, nudile okrjepu, cvijeće i razne spomen-darove. Tu je bila i tzv. Uzorna pivnica, paviljon slastičarnica, čajana, pošta i mjenjačnica. Najposjećeniji je bio paviljon Narodni bazar u kojem su se prodavali suveniri s narodnim motivima. U povodu sleta tiskane su mnogobrojne razglednice, svečani broj časopisa Sokol i ilustrirani programi sleta na više jezika. Otvorena je i Zemaljska gospodarska izložba u sklopu koje je bio Odjel za sokolstvo i školstvo. Izložena su i tadašnja najmodernija športska oprema i rekviziti.

Dobici su potpuno pokrili troškove organizacije sleta. Uspjeh sleta uvjerio je Hrvatski sokol u snagu vlastitih sposobnosti. Slet je imao i veliko kulturno i privredno značenje. Na športskom planu postignuto je također veoma mnogo. Natjecanja i javne vježbe pokazale su da vježbači iz Hrvatske ni malo ne zaostaju za onda izvanrednim češkim vježbačima.

Literatura:

1. Bučar, F. (1925). Povijest Hrvatskog sokola - Matice u Zagrebu. Zagreb: Naklada Hrvatskog sokola Wilsonovog
2. Mazzura, L. (1906). Prvi hrvatski svesokolski slet u Zagrebu. Zagreb: Savez hrvatskih sokolskih društava
3. Bučar, F. (1906). Spomen-spis I. hrvatskog svesokolskog sleta u Zagrebu. Zagreb: Savez hrvatskih sokolskih društava